

בש"פ 3048/19 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 3048/19

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן

העורר: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב'
השופטת נ' בכור) במ"ת 42677-04-19 מיום
2.5.2019

תאריך הישיבה: ב' באייר התשע"ט (7.5.2019)

בשם העורר: עו"ד אריאל עטרי

בשם המשיבה: עו"ד מירי קולומבוס; עו"ד יוני חדד

החלטה

רקע והליכי המעצר

1. העורר נעצר ביום 12.3.2019 בחשד לביצוע עבירות סחר בסמים, קשירת קשר לביצוע פשע והלבנת הון. ביום 18.4.2019, יום לפני ערב חג הפסח, הוגש כתב אישום נגד העורר ו-19 אחרים בגין פעילותם ברשת "טלגראם" להפצה, תיווך וסחר בסמים מסוכנים. רשת טלגראם הוקמה על גבי טלגרם - יישומון לחילופי מסרים המאפשר התקשרות אנונימית ומוצפנת בין המשתמשים ובמסגרתה נסחרו סמים מסוג קנאביס ומריחואנה, כמו גם MDMA ו-LSD.

עמוד 1

מאמצע שנת 2017 ואילך שימשה טלגראם כרשת העיקרית לסחר בסמים מסוכנים בישראל, כך שפעלו במסגרתו למעלה מ-3,000 סוחרים שהציעו למכירה סמים ליותר מ-200,000 משתמשים. כתב האישום בפרשה, המשתרע על גבי כ-50 עמודים, מגולל פעילות מורכבת ומסועפת של פעילות הרשת האמורה, תהליכי הסחר והצעדים שבוצעו להסוואתה. ענייננו מתמקד בעורר, הוא הנאשם 14, אשר לפי כתב האישום הצטרף לטלגראם במהלך שנת 2017 ושימש כשליח ראשי בה עד לחודש אוקטובר 2018. לפי המיוחס בכתב האישום, היה העורר אחראי על חלוקת המענקים, המשכורות והסמים המסוכנים למנהלי ולעובדי טלגראם, וכן היה אחראי על העברת יתרת ההכנסות לידי דרג הניהול הבכיר. העורר קיבל עמלה של כ-70 ש"ח, לפי הנטען, עבור כל שליחות שביצע, שכללה איסוף או מסירה של כסף או סמים. העבירות המיוחסות לעורר בכתב האישום הן קשירת קשר לביצוע פשע; תיווך לסחר בסמים מסוכנים; עסקה אחרת בסמים מסוכנים; שיבוש מהלכי משפט; והלבנת הון – הכל גם במסגרת ארגון פשיעה.

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום, הגישה המדינה בקשה למעצרו של העורר ונאשמים נוספים עד תום ההליכים נגדם. בדיון בבקשה זו שהתקיים ביום 18.4.2019, ציין בא כוח העורר כי חומר החקירה לא הועבר אליו וביקש כי יותר לו לצלם את החומר ביום א' של חול המועד פסח כדי שיוכל להיערך לדיון מיד לאחר החג. בהחלטה מאותו יום קבע בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטת נ' בכור) כי קיים "ניצוץ ראיתי" בתשתית הראייתית שהוצגה בעניין הנאשמים, ובהם העורר, וכי באשר לאחרון – לבקשת בא כוחו – יתקיים בעניינו דיון במועד הראשון האפשרי ביום 2.5.2019. בית המשפט עמד על כך שעל המדינה להחיש את העברת חומר החקירה לבאי כוח הנאשמים בהליך, אולם צוין כי ספק אם חומר החקירה יגיע לידי בא כוח העורר עד לדיון שנקבע.

3. בדיון מיום 2.5.2019 הדגיש בא כוח העורר כי ביקש – עוד במסגרת הדיונים בהארכות המעצר שלפני הגשת כתב האישום – כי נציגי המשטרה יערכו לסריקת חומר החקירה, על מנת להעבירו עם הגשת כתב האישום ופניות אלו, לצד ניסיונו לפנות לנציגי הפרקליטות במהלך חול המועד, לא נענו. לדברי בא כוח העורר באותו הדיון, ביום 30.4.2019 הועבר אליו חלק קטן מחומרי החקירה (אשר לעמדת התביעה הוא הרלוונטי לעניינו של העורר). נוכח העיכוב בקבלת מלוא חומרי החקירה טען בא כוח העורר כי יש לשחררו ממעצר באופן מיידי או להורות על מעצר בית מלא בביתו של אדם ששמו צוין בדיון. בתגובה לדברים אלה ציין נציג הפרקליטות כי היקפו של חומר החקירה בעניינו רב, וכי הוא יוכל להיות מועבר בתוך פרק זמן של שבועיים. בתום הדיון קבע בית המשפט כי על המבקשת היה להיערך מבעוד מועד, עם הגשת כתב האישום והבקשה למעצר עד תום ההליכים, להעברת חומרי החקירה הרלוונטיים לבאי כוח הנאשמים וכי לא הוצג הסבר סביר לכך שפניותיו של בא כוח העורר במהלך חול המועד לא נענו. עוד נקבע, כי אין די בהעברת חומר החקירה הנוגע לעורר בלבד, ויש בכך פגיעה אפשרית בהגנתו. אשר לטענותיו של העורר לגבי חלקו השולי בפרשה נקבע כי אלו ראיות להיבחן לאחר שמכלול התשתית הראייתית הלכאורית תובא לפני בית המשפט. בסופו של יום, בית המשפט לא ראה להורות על שחרור העורר ממעצר – וזאת נוכח מורכבות כתב האישום, חומר החקירה הרב שיש להידרש אליו וחומרת המעשים המיוחסים לעורר. בצד האמור, הורה בית המשפט כי הפרקליטות תעביר לבא כוח העורר את מלוא חומר החקירה תוך 7 ימים, וכי יתקיים דיון נוסף בעניינו ביום 19.5.2019.

להחלטה זו מכון הערר שלפני.

טענות הצדדים

4. העורר חזר על טענותיו כי יש לשחררו ממעצר נוכח השתהות הפרקליטות בהעברת חומר החקירה אליו.

לטענתו, כאשר המדינה צפויה לבקש מעצרו של נאשם עד תום ההליכים, שומה עליה להיות ערוכה להעברת מלוא חומר החקירה לידי אותו אדם או בא כוחו - מיד לאחר הגשת כתב האישום וללא דיחוי. העיכוב בהעברת חומרי החקירה בעניינו של נאשם מסכל את יכולתו להשיב לבקשה לעצרו ופוגע פגיעה חמורה בזכויותיו לחירות ולהליך הוגן. התנהלות זו של המשיבה, כך העורר, מצדיקה שחרורו ממעצר לאלתר. העורר מוסיף וטוען כי לפי כתב האישום הוא חדל לעבוד בשירות מנהלי הטלגרס כבר בחודש אוקטובר 2018 (כחצי שנה לפני הגשת כתב האישום) וכי תפקידו ברשת - על פי המיוחס - הוגבל לשליחויות בין המנהלים. מכאן, שחלקו בפרשה אינו מהמרכזיים, וגם בכך (לצד טענות בדבר אפליה פסולה בין העורר לבין נאשמים אחרים בהליך, ששחררו ממעצר) טעם להורות על שחרורו.

5. בדיון שלפניי ציינה באת כוח המשיבה כי עד כה הועברו כמחצית מהתקליטורים של חומר החקירה ובא כוח העורר כבר יכול לקבל את כל הקלסרים בתיק. הודגש כי מדובר בתיק בהיקף נרחב, הכולל 27 נאשמים (בשני כתבי אישום) ו-230 עדי תביעה נכון לעת הזו, וכי חומר החקירה בו מתפרס על כמאה קלסרים ולמעלה מ-300 תקליטורים. לשאלתי אם חומר החקירה יועבר לרשות בא כוח העורר במועד שננקב בהחלטת בית משפט קמא, השיבה באת כוח המשיבה כי יש קושי להעריך כמה זמן ייקח להשלים את מלאכת העתקת חומרי החקירה וכי היחידה האמונה על כך עושה כל שביכולתה כדי להעבירם בהקדם האפשרי. צוין כי מרגע שניתן להגיש את כתב האישום, המשטרה מסמנת את חומרי החקירה ועורכת רשימה מסודרת שלהם, תוך הוצאת תרשומות פנימיות וחומר שעליו חל חיסיון מהתיק. לאחר מכן, מועבר תיק החקירה לבדיקת הפרקליטות, ומשם לצילום. נטען כי בפרשות רחבות היקף כמו בזו שלפנינו, מטבע הדברים התהליך האמור אורך זמן, כך שחומרי החקירה לא מועברים לנאשמים מיד עם הגשת כתב האישום, אולם אין בכך כדי להקים עילה לשחרורם ממעצר. אשר לחלקו של העורר בכתב האישום צוין כי מדובר בשליח מרכזי שפעל בטלגרס למעלה משנה, והיה אחראי על הנעת מחזור הכספים שהושגו במסגרת פעילותה והעברתם למנהלים - בסכום של כ-20 מיליוני שקלים. עוד צוין כי בחומר החקירה תשתית ראייתית להמשך סחר בסמים גם לאחר סיום פעילותו בגדר טלגרס, הגם שבשלב זה מטעמים מעשיים כתב האישום הנוכחי אינו מתייחס לכך. מכל מקום נטען כי לא ניתן להורות על שחרורו של העורר מבלי להידרש לתשתית הראייתית התומכת באישומים. בהתייחס לטענה בדבר אפליה פסולה של העורר - טענה המשיבה כי יתר השליחים ברשת עדיין נתונים במעצר, וכי קיים שוני רלוונטי בין העורר לבין אחרים ששחררו - לא בהסכמתה - בשלב המעצר לצרכי חקירה.

להשלמת התמונה יוער כי כפי העולה מעיון במערכת נט המשפט, לאחר הדיון שלפניי, ביום 8.5.2019, הגישה המשיבה לבית המשפט המחוזי בקשה למתן ארכה לביצוע החלטת בית המשפט מיום 2.5.2019, ובה צוין כי במאמץ כביר הושלמה העתקת הקלסרים ביום 7.5.2019 שעה 15:00 ואילו העתקת התקליטורים נמשכת זמן רב יותר (נכון לאותה עת, כך צוין, הועתקו 160 תקליטורים מתוך 300) והמשיבה לא תוכל לעמוד במועד שננקב בהחלטת בית המשפט. משכך התבקש להאריך את המועד להעברת יתר החומרים לבא כוח העורר עד ליום 16.5.2019. בא כוח העורר התנגד לבקשה ובהחלטה מהיום, קבע בית המשפט המחוזי כי יש לקיים את החלטתו מיום 2.5.2019 כלשונה (ערר על החלטה זו הוגש על ידי המשיבה לבית משפט זה (בש"פ 3173/19)). עוד יוער כי בבקשתה ציינה המשיבה כי העורר מוזמן לאסוף את הקלסרים שהועתקו ולקבל - על גבי כונן קשיח שיספק - את תוכן התקליטורים שכבר הועתקו.

דיון

6. טענתו העיקרית של העורר שלפניי נוגעת אפוא לכך שחומרי החקירה בעניינו טרם הועברו אליו במלואם. וזאת למרות שכתב אישום נגדו הוגש ביום 18.4.2019, ולמרות שהמדינה ביקשה להורות על מעצרו עד תום ההליכים.

ואכן, סעיף 74(א)(1) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ) מורה כי עם הגשת כתב אישום בפשע או בעוון קמה לנאשם הזכות "לעין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו" (פרט לסייג המנוי בסעיף 78 לחסד"פ בדבר חומר חקירה שאי גילוי מותר או שגילוי אסור, שאינו מעניינו של ערר זה). בעניין אחר, היפה (בדרך ההיקש) גם לענייננו, עמדתי על החשיבות שבמילוי חובתן של רשויות התביעה לאפשר לנאשם לעין בחומרי חקירה, להבטחת זכותו להליך הוגן - המוקנית לו כמובן גם בהליך המעצר:

"כדי שלנאשם תעמוד אפשרות אפקטיבית לנהל את הגנתו, לרבות בהליכים הנוגעים למעצרו המתקיימים בסמוך להגשת כתב האישום, על הפרקליטות לפרוש בפניו את מלוא התמונה הראייתית שבכוונתה לעשות בה שימוש ושאינה נתונה תחת חיסיון" (בש"פ 6453/10 עמר נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (12.9.2010) (להלן: עניןעמר)).

7. מסירת מלוא חומרי החקירה לנאשמים ולנציגיהם בסמוך להגשת כתב האישום חיונית לקבלת החלטה בבקשה למעצר עד תום ההליכים, וזאת כדי לאפשר לבית המשפט לקיים דיון בשאלה אם קיימות ראיות לכאורה להוכחת המעשים המיוחסים לנאשם, אם לאו. החלטה בשאלה זו היא תנאי בסיסי (לצד תנאים נוספים) שקיומו מתחייב כדי להורות על מעצרו של אדם עד תום ההליכים (סעיף 21(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים)). בענייננו, נוכח כך שחומרי החקירה כלל לא הועברו לידי באי כוחם של הנאשמים בפרשה עם הגשת כתב האישום - ובהם העורר - קבע בית המשפט כי מתקיים בעניינם "ניצוץ ראייתי", היינו: כי קיימת תשתית ראייתית מסוימת המקימה עילה למעצר ביניים, עד לדיון בבקשה למעצר עד תום ההליכים, שנדחה למועד מאוחר יותר כמפורט לעיל (וראו בש"פ 5195/13 אבו מור נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (25.7.2013); בש"פ 127/10 פיניאן נ' מדינת ישראל, פסקאות 11-12 (19.1.2010)). ברם, מאז שהוגש כתב האישום נגד העורר, הנתון במעצר, חלפו כמעט שלושה שבועות שבהם לא הועברו חומרי החקירה לידי בא כוחו (במלואם, שכן כאמור לאחר חופשת הפסח נמסרו לבא כוח העורר החומרים אשר נוגעים לעניינו במישרין). פניותו של בא כוחו בנושא זה - אשר נעשו לדבריו גם עובר להגשת כתב האישום - העלו חרס. לפיכך, משהחומרים עדיין לא הועברו במלואם לרשותו, טוען העורר כי יש לשחררו ממעצר.

8. הערר שלפניי שב ומעלה את הקושי המתעורר בעניינם של נאשמים אשר האישומים נגדם כוללים מסכת ראייתית מורכבת וסבוכה, ולכן מחמת אילוצים מערכתיים ואחרים זו לא מעובדת - כבר בסמוך לשלב הגשת כתב האישום - לכדי חומרי חקירה ממוינים וסדורים שאותם ניתן להעביר לעיון הנאשמים ובאי כוחם. במקרים אלה, שאינם בגדר מחזה נדיר במחוזותינו למרבה הצער - העיכובים (לעתים ממושכים) בהעברת חומרי חקירה לידי נאשמים פוגעים ביכולתם להתגונן מפני ההליכים הננקטים נגדם, ובענייננו - באפשרותם הבסיסית להשיג על חוקיות מעצרו (ראו והשוו בש"פ 4410/17 זר נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (21.6.2017); בש"פ 8277/18 אבו ראזק נ' מדינת ישראל (29.11.2018); והשוו עניין עמר, פסקאות 5-7, 10; בש"פ 2580/16 מדינת ישראל נ' וואהל, פסקה 33 (12.4.2016)).

9. מצב דברים זה אינו רצוי ואינו ראוי, ולהשקפתי גם אינו מחויב המציאות, למצער בחלק מן המקרים. כאשר פעולות החקירה ואיסוף הראיות מצביעות על אפשרות סבירה כי יוגש כתב אישום, על רשויות התביעה להיערך מבעוד מועד ועובר למועד הגשת כתב האישום להכנת חומרי החקירה במתכונת שתאפשר העברתם לנציגי הנאשמים. כך, לגבי חלק מהפעולות שעליהן עמדה באת כוח המדינה בטיעונה, מתבקש כי אלו תתחלנה ותקודמנה כבר במסגרת הליכי החקירה (ובכלל זאת, למשל, פעולת מיון החומרים והערכות להעקתם). ביצוע פעולות אלו עובר להגשת כתב האישום

יקצר את פרק הזמן בין מעצרו בפועל של נאשם לבין הדיון בבקשה לעצרו עד תום ההליכים ויאפשר לרשויות האכיפה לעמוד בהוראות הדין. הגם שהכנה זו כרוכה בהקצאת זמן ובהשקעת משאבים מתאימה, אין מנוס מהיערכות לכך, לאחר הנחיות מתאימות שתינתנה על ידי הגורמים המופקדים על המערכת. כך ככלל, וכך גם בענייננו, על המשיבה היה להיערך מבעוד מועד להעברת חומרי החקירה לידי העורר ובא כוחו בהליך דנן, כפי שציין בית המשפט המחוזי בהחלטתו (ואציין כי שותף אני גם לקביעה כי אין די בכך שחומר החקירה הנוגע לעורר בלבד הועבר לידי בא כוחו).

10. מבלי לגרוע מחשיבות דברים אלה, והדברים נאמרים גם במישור הכללי וגם במבט צופה פני עתיד, איני סבור כי יש להיעתר לבקשת העורר ולהורות – נוכח העיכובים האמורים במסירת חומרי החקירה – על שחרורו ממעצר. העבירות המיוחסות לעורר מקימות חזקת מסוכנות סטטוטורית (סעיף 21(א)(1)(ג)(3) לחוק המעצרים) ובנסיבות שנוצרו יש קושי להכריע – וכפועל יוצא אף להסיק מסקנות לעניין המעצר – בשאלת חלקו של העורר בפעילות המיוחסת בכתב האישום מבלי שמוצגות הראיות הרלוונטיות בעניינו.

11. יחד עם זאת, נוכח הערותי מעלה בקשר לקצב העברת חומרי החקירה, ועל מנת להימנע מפגיעה נוספת בעורר אני סבור כי בנסיבות המיוחדות של המקרה יש להורות על הכנת תסקיר שירות מבחן בעניינו של העורר וזאת מבלי שאביע עמדה בשאלת שחרורו לחלופה או בדבר האפשרות להורות על מעצרו בפיקוח אלקטרוני. הקדמת הכנתו של תסקיר מעצר בעניינו נועדה אך כדי לסייע לבית המשפט – ככל שימצא לנכון – לבחון אחת מדרכי הפעולה האמורות, תוך ניצול תקופת הביניים הנוכחית. ואדגיש שוב כי הוראה זו ניתנת בהקשר הפרטיקולרי של התיק ואין בה כדי להורות על היפוך סדר הדיון בין שלב בדיקת קיומן של ראיות לכאורה לבין שלב בחינת היתכנותה של חלופת מעצר (ראו והשוו בש"פ 10049/17 שטראוס נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (9.1.2018)).

איני נעתר אפוא לבקשה לשחרר את העורר בערובה לעת הזו. בצד האמור, שירות המבחן למבוגרים יגיש לבית המשפט המחוזי תסקיר מעצר בעניינו של העורר תוך 15 ימים.

העתק מהחלטה זו יועבר לעיון פרקליט המדינה.

ניתנה היום, ג' באייר התשע"ט (8.5.2019).

ש ו פ ט